

Треті півні

Тарас Шевченко

Уривок з поеми [“Гайдамаки”](#)

Ще день Україну катовали
Ляхи скажені, ще один,
Один останній сумували
І Україна і Чигрин.
І той минув день Маковія,
Велике свято в Україні!
Минув... і лях, і жидовин
Горілки, крові упивались,
Кляли схизмата, розпинали,
Кляли, що нічого вже взять.
А гайдамаки мовчки ждали,
Поки поганці ляжуть спать.
Лягли і в голови не клали,
Що вже ніколи не вставать.
Ляхи заснули, а Іуди
Ще лічать гроші уночі,
Без світла лічать бариші,
Щоб не побачили злі люди.
І ті на золото лягли,
І сном нечистим задрімали,
Дрімають, навіки бодай задрімали;
А тим часом місяць пливе оглядять
І небо, і зорі, і землю, і море,
Та глянуть на люди, що вони моторять,
Щоб Богові вранці про те розказать.
Світить білолиций на всю Україну,
Світить, а — чи бачить мою сиротину?
Оксану з Вільшани, мою сироту?
Де її мордують? де вона воркує?
Чи знає Ярема, чи знає, чи чує?
Побачимо потім, а тепер не ту,
Не ту заспіваю, іншої заграю.
Лихо, не дівчата, буде танцювать.
Недолю співаю козацького краю!

Слухайте, щоб дітям потім розказать,
Щоб і діти знали, внукам розказали,
Як козаки шляхту тяжко покарали,
Щоб не забували ляха проклинать.
Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго, довго кров степами
Текла, червоніла.
Текла, текла, та й висохла,
Степи зеленіють,
Діди лежать, а над ними
Могили синіють.
Та що з того, що високі,
Ніхто їх не знає,
Ніхто щиро не заплаче,
Ніхто не згадає.
Тільки вітер тихесенько
Повіє над ними,
Тільки роси ранесенько
Сльозами дрібними
Їх умиють. Зійде сонце,
Осушить, пригріє,
А онуки! їм байдуже,
Жито собі сіють.
Багато їх, а хто скаже,
Де Гонти могила?
Мученика праведного
Де похоронили?
Де Залізняк, щира душа,
Де одпочиває?
Тяжко! важко! Кат панує,
А їх не згадають.
Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго, довго кров степами
Текла, червоніла.
І день і ніч гвалт, гармати,
Земля стогне, гнеться,
Сумно, страшно, а згадаєш —
Серце усміхнеться.
Місяцю мій ясний, з високого неба

Сховайся за гору, бо світу не треба,
Страшно тобі буде, хоч ти й бачив Рось
І Альту, і Сену, і там розлилось,
Не знать за що, крові широкее море.
А тепер що буде? Сховайся за гору.
Сховайся, мій друже; щоб не довелось
На старість заплакати.
Сумно, сумно середь неба
Сяє білолиций,
Понад Дніпром козак іде,
Може з вечериці.
Іде смутний, невеселий,
Ледве несуть ноги,
Може дівчина не любить,
За те, що убогий.
І дівчина його любить,
Хоч лата на латі,
Чорнобривий... а не згине,
То буде й багатий.
Чого ж смутний чорнобривий
Іде, чуть не плаче.
Якусь тяжку недоленьку
Віщує козаче,
Чує серце, та не скаже,
Яке лихо буде,
Мине лихо... кругом його
Мов вимерли люди,
Ані півня, ні собаки,
Тільки із-за гаю
Десь далеко, сумно, сумно,
Вовки завивають.
Байдуже, іде Ярема,
Та не до Оксани,
Не в Вільшану на досвітки,
До ляхів поганих
У Черкаси: а там третій
Півень заспіває.
А там... а там... йде Ярема,
На Дніпр поглядає.
"Ой Дніпре, мій Дніпре широкий та дужий,
Багато ти, батьку, у море носив

Козацької крові, ще понесеш, друже.
Червонив ти синє, та не напоїв,
А сю ніч уп'є[ш]ся, пекельнее свято
По всій Україні сю ніч зареве,
Потече багато, багато, багато
Шляхетської крові; козак оживе,
Оживуть гетьмани в золотім жупані;
Прокинеться доля, козак заспіва, —
Ні жида, ні ляха, а в степах України,
Дай-то, Боже милий, блисне булава".
Так ідучи думав в латаній свитині
Сердега Ярема з свяченим в руках.
А Дніпр, мов підслухав, широкий та синій,
Підняв гори-хвилі... а в очеретах —
Реве, стогне, завиває,
Лози нагинає;
Грім гогоче... а блискавка
Хмару роздирає.
Іде собі наш Ярема,
Нічого не бачить,
Одна думка усміхнеться,
А друга заплаче.
Там Оксана, там весело
І в сірій свитині,
А тут... а тут... що ще буде?
Може ще загину.
А тим часом з-за байраку
Півень: кукуріку!
"А! Черкаси, Боже милий!
Не вкороти віку".